

**PREMIUL ONU PENTRU DREPTURILE OMULUI 2023
– O CONTRIBUȚIE ROMÂNEASCĂ –**

*Prof. univ. dr., dr.h.c. Ovidiu PREDESCU**

Reprezentanții ONU au anunțat la 20 iulie 2023 că printre laureații Premiului Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului 2023 se numără și Global Call For the Universal Recognition of the Right to a Clean Healthy and Sustainable Environment 2020 (Coaliție Globală pentru Recunoașterea Universală a Dreptului la un Mediu Curat, Sănătos și Sustenabil). Premiul se acordă în baza unei rezoluții a Adunării generale a ONU, o dată la cinci ani și se va decerna anul acesta la New York, la 10 decembrie a.c., în cadrul ceremoniilor de marcare a 75 de ani de la adoptarea Declarației universale a drepturilor omului (1948). Este pentru prima dată când se acordă unei coaliții și pentru eforturile depuse spre promovarea și consacrarea juridică internațională a dreptului la mediu sănătos și durabil. Din această grupare mondială laureată face parte și International Center of Comparative Environmental Law (CIDCE) cu sediul în Limoges (Franța) în cadrul căruia România este reprezentată de prof. univ. dr., dr.h.c. Mircea Duțu, președintele Universității Ecologice din București, directorul Institutului de Cercetări Juridice „Andrei Rădulescu” al Academiei Române. Ales în Consiliul de Administrație al prestigioasei structuri de colaborare și cercetare științifică privind dreptul mediului din 1998, prof. Mircea Duțu a devenit în 2023 membru de onoare al acestuia și participă activ la lucrările organismului. Printre contribuțiile CIDCE la procesul juridic internațional de consacrare a dreptului la mediu, o importanță deosebită o reprezintă propunerea, din 2017, a unui al treilea Pact internațional relativ la dreptul ființelor umane la mediu care să completeze pe cele două anterioare din 1966 – cel privind drepturile civile și politice, și, respectiv, cel vizând drepturile economice, sociale și culturale – sub cupola normativă a Declarației universale din 1948. Cu titlu preliminar să menționăm că la 10 mai 2018 Adunarea generală a ONU a votat, cu majoritatea de 143 de voturi, în favoarea unui proiect de Pact mondial pentru mediu, care să consacre dreptul omului la un mediu sănătos. Chiar dacă proiectul nu s-a materializat încă, el exprimă totuși voința unei majorități a statelor pentru o recunoaștere

* Directorul fondator al publicațiilor „Dreptul”; ovidiupredescu1@gmail.com

universală a dreptului la mediu, incluzând bineînțeles și dimensiunea climatică. El vizează să evidențieze că drepturile privind mediul pot să se decline în drepturi individuale, potrivit tradiției drepturilor omului, fără a neglija totodată posibilitatea recunoașterii unor drepturi colective. Astfel, se constată deopotrivă că protecția mediului nu poate fi realizată numai prin o raportare indirectă, prin ricoșeu la drepturile omului clasice. Consacrarea și beneficiul complete ale drepturilor civile și politice și a drepturilor economice, sociale și culturale a devenit în secolul al XXI-lea imposibilă fără recunoașterea drepturilor ființelor umane la mediu.

Codificând dreptul constant în materie, proiectul pactului prevede în prima parte a sa, proclamarea dreptului la mediu, însoțit de îndatoriri, atât pentru state, cât și pentru persoane; pentru concretizarea sa sunt precizate ca drepturi subsecvente cele referitoare la: precauție, protecție, evaluare de mediu, repararea daunelor ecologice, educație, informare, participare ș.a. Cea mai mare a articolelor aferente se intitulează „dreptul la...”, spre a marca justițiabilitatea lor, în scopul de a le distinge de simplele principii și a împiedica tribunalele să pretindă că textul nu are efect direct decât între state. Cea de-a doua parte a documentului e relativă la aplicarea sa efectivă, cuprinzând măsuri clasice de drept internațional, precum: obligația de a efectua rapoarte la fiecare patru ani și posibilitatea de a prezenta și instrumente specifice dreptului mediului. Posibilitatea de a reclama respectarea întocmai a Pactului ar fi un mijloc esențial ce ar conferi indivizilor și organizațiilor neguvernamentale o adevărată putere juridică de protest și reclamație, obligând statele să reacționeze și să progreseze în protecția efectivă a drepturilor consacrate.

Contextul internațional a apărut favorabil unui atare demers și sub influența sa și a altor inițiative pertinente, cadrul onusian a reacționat (la 8 octombrie 2021 Consiliul ONU pentru Drepturile Omului a adoptat o rezoluție de recunoaștere a dreptului la mediul curat, sănătos și durabil, urmată de o alta „istorică” din 28 iulie 2022 a Adunării generale a ONU în același sens), iar acest progres a fost recunoscut prin acordarea prestigiosului premiu. Prezența prof. Mircea Duțu în conducerea CIDCE și implicarea sa în activitatea organismului științific, inclusiv în privința promovării acestei inițiative colective, se constituie într-o contribuție românească relevantă, ce se impune constatată și salutată ca atare.